

PRINSIPPROGRAM

miljøpartiet
de grønne

INNHOLD

Innledning	4
1 Økologisk bærekraft	4
2 Et mangfoldig samfunn	5
3 Grønn økonomi	5
4 Et levende demokrati	6
5 En aktiv fredspolitikk	6
6 Like muligheter for alle	7
7 Digitale rettigheter	8
Avslutning	9

INNLEDNING

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet. Vi tar mål av oss til å utforme en helhetlig politikk for nåtid og framtid, basert på tre grunnleggende solidaritetsprinsipper: solidaritet med andre mennesker, solidaritet med fremtidige generasjoner og solidaritet med dyr og natur.

1 ØKOLOGISK BÆREKRAFT

Vi mennesker er en del av et sårbart økosystem som utgjør eksistensgrunnlaget for alt liv. Å ta vare på naturens mangfold er en forutsetning for å sikre gode livsbetingelser for mennesker og andre arter. Grønn politikk handler om å ta konsekvensene av denne erkjennelsen. Ved å tilpasse energi- og ressursforbruket til naturens tålegrenser vil vi skape en framtid med reell trygghet og varig velferd. Av hensyn til naturens egenverdi og prinsippet om rettferdig fordeling må vi vise måtehold i forbruket av naturressurser. Heller enn et voksende materielt forbruk av begrensede ressurser vil vi prioritere bevaring og restaurering av økosystemer, arts mangfold og ressursgrunnlag. Derfor legger Miljøpartiet De Grønne føre-var prinsippet til grunn for vår politikk. Det innebærer at vi skal sette miljøet først der det er ufullstendig kunnskap eller handlinger som potensielt kan ha irreversible og alvorlige konsekvenser.

Handling må til

Vi står overfor alvorlige trusler mot mangfoldet av liv på jorda og dermed også vårt eget livsgrunnlag. Menneskelig aktivitet legger beslag på store deler av verdens areal og er i ferd med å utløse irreversible klimaendringer. Utviklingen truer fred, velferd, liv og helse, så vel som naturens balanse. Økologien – læren om samspillet i naturen – forteller oss at vi blir mer sårbare jo flere mennesker vi er, og jo større forbruk hver og en av oss har. Teknologiske fremskritt kan i noen grad veie opp for dette. Det er likevel nødvendig å kombinere teknologisk utvikling med redusert forbruk og stabilisering av folketallet gjennom fokus på utdanning, rettferdig fordeling og trygge levekår.

Mennesket – samfunn og natur

Miljøpartiet De Grønne har som utgangspunkt at menneskene ikke står hevet over naturen, men er en del av naturen. Vern av biologisk mangfold krever vern av leveområder, og det er en forutsetning at vi mennesker klarer å la noen naturområder være fri for våre inngrep. Dyr har en egenverdi og rettigheter som vi må respektere og vi er moralsk forpliktet til å behandle både det enkelte dyr og mangfoldet av liv og økosystemer med respekt. Det er vårt ansvar å sørge for dyrenes mulighet til utfoldelse av artstypiske og individuelle behov. Dyrene vi har tatt til oss eller brakt under vår kontroll er også en del av mangfoldet i samfunnet, og skal respekteres for sin egenverdi og sine grunnleggende behov, inkludert frihet fra menneskelig påført lidelse.

2 ET MANGFOLDIG SAMFUNN

Miljøpartiet De Grønne anser kulturelt mangfold som en betingelse for et grunnleggende fritt og vitalt samfunn. Mangfold er en forutsetning for å finne nye løsninger på kollektive og individuelle utfordringer. Vi grønne mener at alle mennesker har rett til å foreta egne valg, uttrykke seg fritt og forme egne liv – men med respekt for andres liv og behov. Denne friheten omfatter de sosiale, kulturelle, intellektuelle og åndelige aspektene i et menneskes liv, så vel som de materielle. Å sikre mangfoldet krever gjensidig forståelse, respekt og aktiv beskyttelse. Mangfold beskytter mot intoleranse, ekstremisme og totalitære styresett, og er en uunnværlig kilde til inspirasjon og fornyelse. Det må imidlertid aldri benyttes som et påskudd til å stille spørsmål ved menneskerettighetene. Miljøpartiet De Grønne tar avstand fra negativ diskriminering. Vi legger til grunn at ingen samfunn eller kulturer er statiske og entydige, og at alle har potensial for positiv utvikling. Vi avviser forsøk på å sette alle fra et område eller en kultur i samme bås. Miljøpartiet De Grønne vil kjempe mot alle former for rasisme. Vi setter personlig frihet høyt, men da en grønn frihet der solidaritet og medfølelse setter grensene for individuell frihet – ikke omvendt.

3 GRØNN ØKONOMI

Grønn økonomi forutsetter at økologiske og sosiale hensyn settes foran kommersielle interesser. Dagens økonomi bygger på forholdet mellom produksjon og forbruk, drevet av ønske om materialistisk velstand. Vi ønsker en systemendring der menneskets grunnleggende behov er utgangspunkt for økonomien. Ved å se forbruk og produksjon som felles systemer kan vi lettere redusere det totale forbruket og effektivisere ressursbruken i hele produktets livsløp. Størst mulig grad av gjenbruk og resirkulering er også viktige mål for en ressursbasert økonomi.

Miljøpartiet De Grønne vil at menneskets skaperkraft og engasjement skal utgjøre drivkraften i økonomien. Vi ønsker å gi et mangfold av små, lokalbaserte bedrifter, entreprenører og samvirkeforetak større rom på bekostning av mektige multinasjonale selskaper. En demokratisk og mangfoldig økonomi er desentralisert.

En god blandingsøkonomi forutsetter at velferdstjenester, infrastruktur og naturallmenning må forvaltes av fellesskapet via offentlig eierskap eller regulering. Markedet og markedskreftene må også reguleres for å unngå utbytting av natur og mennesker, for å hindre skadelig spekulasjon og for å sikre konkurranse på rettferdige vilkår. En grønn økonomi kan ikke være avhengig av å vokse. Miljøpartiet De Grønne støtter en aktiv og rettferdig fordelingspolitikk for å sikre sosial utjevning og forebygge ytterligere rovdrift på naturen. Vi understreker at Norge er blant landene som må redusere sitt økologiske fotavtrykk kraftig, både for å ta vare på naturen og for å gi rom for nødvendig velstandsøkning blant verdens fattige.

4 ET LEVENDE DEMOKRATI

Miljøpartiet De Grønne står for et deltakende demokrati der alle individer og grupper settes i stand til og ser nytten av å engasjere seg for sin egen og fellesskapets framtid. Vår tro på demokratiet er basert på en erkjennelse av at alle individer er likeverdige. For å fremme politisk forpliktelse må de politiske prosessene være demokratiske, inkluderende, gjennomsiktige og mest mulig tilgjengelige for folk flest.

For å sikre demokratisk engasjement og deltagelse bør beslutningsmyndigheten ligge på det laveste effektive nivået. Vi aksepterer større regionale forskjeller basert på folkelige ønsker, men innser at staten må sette normer for saker som sikrer for eksempel biologisk mangfold. Miljøpartiet De Grønne anser i mange saker direktedemokratiske prosesser og folkeavstemninger som gode virkemidler for å sikre lokal variasjon, best mulig løsninger og størst mulig folkelig deltagelse.

Demokrati handler om mer enn stemmerett og forutsetter en spredning av makt. Demokrati utøves gjennom deltagelse, men også gjennom eierskap. Det er viktig med flere forvaltningsnivåer og at eiendom og kapital er fordelt på flest mulig. Dette vil hindre maktkonsentrasjon i samfunnet.

Urfolk har rett til selvbestemmelse, landrettigheter og rett til vern mot diskriminering. I Norge støtter Miljøpartiet De Grønne derfor en styrkning av Sametinget, samt arbeid som gir samisk kultur- og næringsliv gode utviklingsmuligheter.

Støtte til demokratisk utvikling

Miljøpartiet De Grønne vil arbeide for å styrke demokratiet i hele verden, og vil sammen med våre søsterpartier kjempe for økt folkestyre i alle land. Betydelige deler av jordens befolkning lever i land med udemokratiske regimer, der menneskerettsbrudd og sensur hører til hverdagen. Også demokratiske land kan preges av mediekonsentrasjon, systematisk diskriminering og valgsystemer som gjør rommet for nye ideer mindre.

5 EN AKTIV FREDSPOLITIKK

Miljøpartiet De Grønne legger ikkevoldsprinsippet til grunn for alle områder av politikken. Økologisk og sosial bærekraft, demokrati og menneskeverd forebygger konflikter gjennom fjerning av strukturell vold i fredstid. Ikkevoldelig motstand og dialog er egnede verktøy til å dempe og løse konflikter når de oppstår. Det er mulig å utvikle en ikkevoldskultur der behovet for voldsmakt er redusert til et minimum og krig betraktes som usivilisert.

Økt internasjonal samhandling, gjennom, blant annet, kulturell globalisering, digital kommunikasjon og sterkere internasjonale institusjoner kan være viktige steg på veien. Miljøpartiet De Grønne vil arbeide for en aktiv norsk fredspolitikk i internasjonale fora.

Som fredsparti anerkjenner vi samtidig at fred er mer enn fravær av krig. Når regimer utsetter sine egne borgere for folkemord og tilsvarende forbrytelser mot menneskeheten har verdenssamfunnet rett og plikt til å gripe inn. Norge har et moralsk ansvar for å støtte ikke-voldelige og pro-demokratiske bevegelser rettet mot autoritære regimer.

Bruk av militærmakt

Bruk av militære metoder er basert på voldsbruk som, i seg selv, er skadelig og nedverdiggende. Militære midler må derfor i tråd med FN-pakten være absolutt siste utvei, og kombineres med sivil, ikke-voldelig og humanitær innsats, også i etterkant. Norsk deltagelse i internasjonale militære operasjoner må være foranlediget av et FN-mandat og det må foreligge enighet om at formålet er å redde og beskytte liv gjennom å hindre ytterligere voldsbruk. I tilfeller der verdenssamfunnet griper inn militært er vi forpliktet til å følge opp arbeidet med å sikre fred og stabilitet. Miljøpartiet de grønne vil ha en strengt restriktiv politikk for våpeneksport fra Norge.

Et mer demokratisk FN

Miljøpartiet De Grønne setter hensynet til det globale fellesskapet høyere enn nasjonale interesser. Vi anerkjenner at internasjonale organer trengs for å løse overnasjonale oppgaver og mener at FN må styrkes. Norge må arbeide for et mer demokratisk FN der viktige internasjonale spørsmål ikke styres av nasjonale eller kommersielle interesser. Miljøpartiet De Grønne støtter ikke norsk deltagelse i offensivt rettede militære allianser.

6 LIKE MULIGHETER FOR ALLE

Rettferdig fordeling mellom individer, lokalsamfunn, grupper og land er en forutsetning for å gi alle mennesker muligheten til å leve rike, trygge og frie liv. Jevn fordeling av godene er nødvendig for å sikre økologisk bærekraft, livskvalitet og fredelig samkvem mellom ulike land og nasjoner. Det er et særskilt offentlig ansvar å sikre alle mennesker tilgang til rent vann, sunn mat og frisk luft. Alle skal ha rett til et hjem og grunnleggende materiell trygghet. Miljøpartiet De Grønne ser prinsippene bak den nordiske velferdsmodellen som et verdifullt grunnlag å bygge videre på.

Arbeid

Bruken av våre arbeidsferdigheter gir oss muligheten til å nyte utbyttet av våre evner, og utgjør derfor en viktig del av vår identitet. I en grønn økonomi er det rom for å redusere arbeidstiden for den enkelte. Miljøpartiet De Grønne vil jobbe for et fleksibelt arbeidsliv som tar hensyn til omsorgsoppgaver i hjemmet, samtidig som vi vil verne om grunnleggende faglige rettigheter, som organisasjonsfrihet. Miljøpartiet De Grønne er opptatt av å utvikle arbeidsplasser som ivaretar behovet for et samfunn i økologisk balanse.

Oppvekst og utdanning

Samfunnets viktigste oppgave er å sikre at barn og unge utvikler seg til skapende mennesker med selvtillit og selvinnsett og med forståelse og vilje til å ta ansvar for seg selv og sine omgivelser. Vår oppvekstpolitikk skal gi de foresatte fleksibilitet til å ivareta det enkelte barns behov, og en grunnleggende rett til å overføre kunnskap til kommende generasjoner. En trygg oppvekst legger det avgjørende grunnlaget for et godt liv. Barnets behov for trygghet og kjærlighet, samt fravær av overgrep og forsømmelse må alltid prioriteres fremfor andre hensyn.

En god offentlig skole skal være hjørnesteinen i skolesystemet og tilby både pedagogisk mangfold og tilrettelegging for det enkelte barn. Nærskoleprinsippet er et viktig utgangspunkt for at barn med ulike bakgrunn skal møtes og lære å respektere hverandre. Vi ser samtidig verdien i pedagogiske alternativer

utenfor den offentlige skolen og mener at disse er viktige bidrag for å ivareta alles behov. En god skole er basert på anerkjennelse av barnet som selvstendig individ. Miljøpartiet De Grønne ønsker en skole som stimulerer til samfunnskritisk tenkning og som legger stor vekt på praktiske ferdigheter og erfaringer. Skolen er også en egnet arena for å lære barn medmenneskelighet, toleranse, empati og ikke-vold.

Helse og omsorg

Helsetjenester må være likt tilgjengelig for alle, og derfor, i hovedsak, gratis og offentlig finansiert. Miljøpartiet De Grønne vil legge til rette for balanse mellom omsorg i hjemmet og gode institusjoner. Forebyggende helsearbeid, kunnskap om mat, trening og medisin skal være tilgjengelig for alle. Eldre og pleietrengende skal, så langt det lar seg gjøre, kunne velge hvor de vil bo og hva slags hjelp de vil ha. Miljøpartiet De Grønne anerkjenner behovet for økt frivillig deltakelse, fra både enkeltpersoner og sivilsamfunnet. Frivillig arbeid som innebærer omsorg skal ikke medføre tap av inntekt.

Kulturlivet

Kulturlivet er et grunnleggende element i samfunnslivet, som kan berike, avspeile og problematisere samfunnets fortid, samtid og framtid, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. For å støtte et aktivt kulturliv kreves en kulturpolitikk som åpner opp for mangfold og ulikhet. Miljøpartiet De Grønne vil arbeide for et kulturliv og en kulturpolitikk med aksept og rom for ulikhetene som eksisterer i et moderne interkulturelt samfunn.

Infrastruktur

Miljøpartiet De Grønne vil jobbe for at grunnleggende infrastruktur som for eksempel bredbånd, vei, tog, strøm og post tilrettelegges mer fleksibelt, basert på lokale ressurser, behov og muligheter slik at vi kan opprettholde bosetning og samferdsel i hele landet. Denne tilretteleggingen må skje innenfor bærekraftige økologiske rammer.

Landbruk

Bønder skal sikres landrettigheter, tilgang til vann, råderett over egne frø og rett til å selge varer. Vi bygger vår politikk på prinsippet om matsuverenitet. I Norge skal ingen kunne ta patent på genmanipulerte organismer, såkorn, frø eller andre biologiske produkter som er ment å dekke vårt grunnleggende behov for mat.

7 DIGITALE RETTIGHETER

01010
101010101
10101010101
01010101010
10101010101
01010101010
010101010
10101

Miljøpartiet De Grønne vil hegne om alle allmenninger, ikke bare de fysiske. Internett, kultur og kunnskap er viktige globale allmenninger som må vernes mot alle inngrep. Ved hjelp av internett er det mulig å skape en verden der all kunnskap er fritt tilgjengelig for alle, der landegrensers viskes ut, og antidemokratiske krefter ikke lenger kan hindre folkets tilgang til informasjon og mulighet til å organisere seg.

Menneskerettigheter og internett

Digitale rettigheter er alminnelige borgerrettigheter overført til den digitale sfæren. Retten til kunnskap, læring, deling, møtevirksomhet, samt ytringsfrihet, personvern og forbrukerrettigheter er rettigheter vi i Norge er vant til, og tar for gitt. Adgang til disse rettighetene er avhengig av fri tilgang på et fritt, åpent og nøytralt internett. Internett bør sees på som grunnleggende infrastruktur og være tilgjengelig for alle. Vi mener derfor at tilgang på internett er en menneskerettighet.

Personvern

Personvern og kommunikasjonsfrihet må sikres mot vilkårlige inngrep, både fra staten og fra andre borgere. Overvåkning og andre inngrep i borgernes kommunikasjon uten den enkeltes uttrykkelige samtykke, må bare skje når det foreligger konkret mistanke om kriminell atferd.

AVSLUTNING

Miljøpartiet De Grønne erkjenner at vi ikke innehar komplette løsninger på alle utfordringene vi står overfor. Vi inntar derfor en ydmyk og lyttende holdning overfor såvel fagkompetanse og sivilsamfunnet – som den internasjonale miljø-, freds- og solidaritetsbevegelsen – slik at vår politikk stadig kan utvikles i møte med ny innsikt og forståelse.